

Het geluid van de laatste bazuin

De klank van het dispensationalisme

U bent gewaarschuwd, ik kan plotseling verdwenen zijn.' Het was te lezen op een sticker vastgeplakt aan het dashboard van een auto. En de bestuurder was ervan overtuigd: 'Het kan ieder moment gebeuren. De echte christenen worden onzichtbaar opgenomen als de Heer terugkomt, om Hem tegemoet te gaan in de lucht. Dit zal voorafgaan aan de grote verdrukking.'

Kassucces

Over zo'n plotselinge verdwijning van christenen overal ter wereld gaat het in de meerdelige boekenserie *DE LAATSTE BAZUIN* van Tim LaHaye (al 50 jaar 'herder en leraar') en Jerry B. Jenkins (schrijver). De serie startte in 1995, en telt nu tien titels. Tim leverde de bijbelstudies aan in een script van 30-50 pagina's en Jerry gebruikte die om de romans te schrijven. Hij is wel de John Grisham van de christelijke fictie genoemd (*TIME* sept. '99). Stuk voor stuk zijn het bestsellers geworden. In Amerika zijn er in totaal ruim 10 miljoen exemplaren over de toonbank gegaan. Twee jaar geleden ging de film *LEFT BEHIND* in première, die gebaseerd is op de boekenserie. Inmiddels zijn er ook vijf delen verschenen voor de jeugd, getiteld *De laatste dagen op aarde*. Boeiende verhalen zijn het over de eindtijd met een zorgvuldig uitgewerkt plot. Ze worden nu ook in Nederland door menigeen verslonden. De toekomstscenario's, die beeldend worden beschreven, fascineren. En bemoedigend is de rol van de christelijke gemeente, die onder andere uitkomt in de samenbinding tussen de gelovigen in moeilijke tijden.

Plot

Een dag die als alle andere begint, loopt uit op een drama. Ieder is wel iemand kwijt: een familielid, een vriend, een bekende, een naaste buur. Verwarring alom, totale ontredde, complete chaos! Het beeld wordt geschilderd van een wereld waarin miljoenen mensen plotseling verdwenen zijn. Het laat zich raden wat er gebeurt met voertuigen waarin de bestuurder of piloot plotseling verdwenen is. En het meest opmerkelijke is nog dat alle (jonge) kinderen zijn verdwenen. Zelfs moeders die zojuist zijn bevallen, staan met lege handen. De topjournalist Buck gaat op onderzoek uit. Een piloot, Rayford, onthult hem uiteindelijk wat er aan de hand is. Christus heeft zijn echte christenen onzichtbaar opgenomen (1 Kor. 15:51-52; 1 Tess. 4:14-17), voordat de grote verdrukking gaat beginnen. Alle lauwe christenen en ongelovigen krijgen in de zeven jaar durende periode van de verdrukking een herkansing. Het is Gods laatste poging om de aandacht te trekken van al die mensen die Hem tot nu toe hebben genegeerd of verloochend. Ieder krijgt een kans om zich naar Gods Woord te keren voor de waarheid. Buck sluit zich aan bij de gemeente van Rayford, waar zij samen met diens dochter Chloë en Bruce een verdrukkingcommando aanvoeren. Het wordt een afschuwelijke tijd vol rampen waarin de antichrist (Nicolae Carpathia) de macht veroverd tot een wereldheerschappij en alle ruimte krijgt. De plagen uit het boek *Openbaring* passeren de revue. Er komt op den duur een regeringscentrum in Jeruzalem. En de herbouw van de tempel vindt plaats.

Welk geluid?

Natuurlijk zijn het romans, zo worden ze ook gepresenteerd. Er klinkt bijbels geluid, op het eerste gehoor. En het roept vragen op: dit geluid hoor ik in de kerk zo niet terug. Hoe komt dat? Wie elders zijn oor te luisteren heeft gelegd, weet dat dit de klank is van het pretributionalisme (onzichtbare wederkomst voorafgaand aan de grote verdrukking) uit het dispensationalisme, oftewel de bedelingenleer. In de jaren '70 van de vorige eeuw was het Hall Lindsey, die in grote lijnen hetzelfde toekomstscenario volgde (*THE LATE GREAT PLANET EARTH*, 1970; vgl. de bespreking ervan van Tj. Boersma, *DE BIJBEL IS GEEN PUZZELBOEK*). Maar ook hij bouwde voort op wat in beginsel ontwikkeld is door John Nelson Darby (1800-1882). In Nederland vinden we de Darbisten met allerlei variaties terug in de Vergadering van gelovigen (W.J. Ouweneel, J.G. Fijnvandraat, H.P. Medema) en zie je verwantschap bij het Zoeklicht (F. te Velde).

In het vervolg wil ik nagaan hoe dit geluid is ontstaan bij Darby en wat de grondtonen zijn. Mijn bedoeling is duidelijk te maken dat 'de opname van de gemeente' niet op zichzelf staat, maar voortkomt uit een scheiding tussen Israël en de gemeente van Christus. Daarna laat ik nog een kritisch geluid horen over de leer van de onzichtbare opname van de Gemeente.

Vereniging

John Nelson Darby groeide in Ierland op. Als jonge advocaat raakte hij omstreeks 1824 in een crisis. Na intensieve bijbellezing besloot hij zijn baan op te geven om theologie te gaan studeren. Hij werd predikant in de sterk vervallen Anglicaanse staatskerk. In 1855 kreeg hij een bijzondere ervaring, waarin hij

Thema

E. Brink

een sterke vereniging met Christus in de hemel beleefde. Deze intense beleving deed hem breken met de kerk, die volgens hem zelfgenoegzaam en tot mislukken gedoemd was. Vanaf dat moment bestond voor hem alleen de Gemeente: ieder die met Christus verenigd is. Darby reisde veel, en ontmoette vele geloofsgenoten wereldwijd (Europa, Nieuw-Zeeland, Canada, Amerika), die hij sterk inspireerde met zijn leer en leiderschap (o.a. Watchman Nee).

Scheiding

Deze christelijke Gemeente moet, volgens Darby, strikt gescheiden worden van de kerk, maar vooral van Israël. Hij noemt het een onschriftuurlijke bedriegerij om te spreken van een joodse Gemeente. De Gemeente is hemels en heeft een geestelijke verbinding met Christus. Israël is vanouds aardgericht, en hun gemeenschap met God heeft een uitgesproken wetmatig karakter. De Schriften moeten letterlijk gelezen worden en niet worden vergeestelijkt!

Het lezen van Jesaja 32 had Darby daarvan overtuigd. Toen hij onder de indruk was gekomen van zijn eigen vereniging met Christus, liet dit hoofdstuk hem zien dat dezelfde waarheid voor Israël zou gaan gelden. Maar dan in de toekomst! De Geest zou eens worden uitgestort over de joodse natie. Israël wacht nog op een koninkrijk van de Messias, met *aardse* beloften. Dat koninkrijk hadden ze al veel eerder kunnen ontvangen. Ware het niet, dat ze Christus verworpen hebben. Omdat de Joden bij zijn eerste komst het koninkrijk hebben geweigerd, wordt Israël tijdelijk gepasseerd door de Gemeente met wie God een ander plan en een andere verhouding heeft.

Dubbele verhouding

Op grond van het feit dat de Gemeente een hemels karakter heeft, komt Darby tot de overtuiging dat Christus zijn Gemeente tot Zich neemt (1 Tess. 4:17) nog *voordat* Hij naar de aarde terugkeert. De geliefde Gemeente moet worden bewaard voor de grote verdrukking. Israël zal met de naties achterblijven. Dan komt een grote afval, waarbij slechts een rest uit Israël staande blijft. Vervolgens komt Christus terug met zijn gemeente en vestigt zijn aardse,

duizendjarige koninkrijk in Jeruzalem. Daar zal Christus Zich aan de Joden openbaren, niet als de Christus uit de hemel, maar als de joodse Messias. De tempel wordt herbouwd, de offers worden weer ingesteld, en Christus zetelt op de troon van David. Ook krijgt Israël zijn eigen plaats weer onder de volken. Darby benadrukt dat God altijd dit koninkrijk heeft willen vestigen voor zijn volk Israël. Al heeft Israël eerst het koninkrijk geweigerd, God heeft zijn plannen ongewijzigd gelaten. Wanneer Christus zijn heerschappij op aarde heeft beëindigd, zal zijn gemeente met Hem naar de hemel terugkeren om als Bruid te delen in zijn hemelse glorie. Israël wacht een aardse toekomst, de Gemeente een hemelse toekomst. Er zijn dus *twee* volken van God. Een aards volk Israël en een hemels volk, de Gemeente. En die scheiding blijft tot in eeuwigheid!

Opvolgers

In het begin van de 20^e eeuw publiceerde C.I. Scofield zijn SCOFIELD REFERENCE BIBLE, waarin hij de leer van Darby uitwerkte. Deze Bijbel met aantekeningen heeft vele drukken beleefd en wordt nog steeds over heel de wereld gebruikt. Daarbij worden scheidingen in de Schrift aangebracht. Omdat God heel anders omging met Israël (wet), dan later met zijn gemeente (genade), mag de tekst uit de ene bedeling niet worden uitgelegd in het licht van een tekst uit de andere bedeling. Scofield noemde dit op grond van 2 Timoteüs 2:15 'rightly dividing the word of truth' (zo ook F. te Velde in het ND, jan. 2003). Darby's leer werd nog verder uitgewerkt door L.S. Chafer, de oprichter van het Dallas Theological Seminary. Hij schreef een zeven banden tellende SYSTEMATISCHE THEOLOGIE, waarin hij de grondstelling van Darby overneemt: God heeft een volk Israël met aardse beloften, en een Gemeente met hemelse beloften. Hij gaat zo ver in de scheiding, dat in het duizendjarig rijk door Israël alleen het heil kan worden verdiend. Net zomin als in de mozaïsche bedeling is er sprake van de Geest die gehoorzaamheid werkt. De wet, die wordt hersteld, ligt in de lijn van de Bergrede, waarin geen Evangelie valt te ontdekken....

Correctie

Kritiek blijft niet uit, vooral door de presbyterianen in Amerika en de grote dogmaticus Charles Hodge. Hij stelde met nadruk: er is maar één verlossingsplan met dezelfde beloften en dezelfde Redder, door genade alleen.

Deze kritiek wordt serieus genomen. Een befaamde noot bij Johannes 1:17 in de SCOFIELD BIBLE, waar de wet tegenover de genade is geplaatst, wordt grondig gewijzigd. En vanuit het Dallas Seminary wordt al in de jaren '50 een verklaring afgegeven dat een mens alleen behouden kan worden op grond van geloof. Maar de sterke scheiding tussen de Gemeente en Israël blijft. W.J. Ouweneel zegt (ISRAËL EN DE KERK, CONFRONTATIE VAN DE VERBONDSLEER EN DE BEDELINGENLEER, 1991, p. 121v) dat alle gelovigen van alle tijden zijn verlost door hetzelfde bloed van Christus, maar deze verlossing is slechts de *grondslag* van hun relatie tot God. De aard van die relatie is heel verschillend. De relatie met de Gemeente is heel anders dan die van de gelovigen uit Israël en de volken van voor Handelingen 2 en van hen die tijdens het duizendjarig vrede-rijk op aarde zullen wonen.

Grondtoon

Tot nu toe hebben we willen laten zien dat de grondtoon van het dispensationalisme beheerst wordt door de scheiding: Gemeente en Israël. Deze gaat terug op de bijzondere en hemelse beleving van de vereniging met Christus. Omdat Israël het hun door Christus aangeboden koninkrijk heeft geweigerd, verkeren de beloften eens aan Israël gedaan, in slaaptoestand en is God iets *totaal* nieuws begonnen: het vergaderen van zijn Gemeente. God heeft een andere verhouding en ook een ander plan met zijn volk Israël dan met zijn Gemeente. Dat heeft grote gevolgen voor de manier waarop teksten over de *veronderstelde* opname van de Gemeente worden gelezen (zie onder). God zou zijn geliefde Gemeente de grote verdrukking willen besparen.

Het verklaart ook de grote aandacht voor gebeurtenissen in en rondom het joodse volk vandaag. Het kernmoment van de profetie is de stichting van de staat Israël in 1948. Toen begon het proces van de laatste dagen! Oorlog,

crimineel gedrag, economische crises en hongersnood zullen toenemen. Jezus komt terug in het verborgene om zijn Gemeente te halen. En de antichrist, die nu in opkomst is, zal grijpen naar de wereldregering in de grote verdrukking. De joodse natie zal worden bekeerd. Het herstel komt uit Jeruzalem.

Kritisch geluid

Het is natuurlijk ondoenlijk om heel deze ingewikkelde leer nu te bespreken. Ik beperk me tot een belangrijke schakel in de bedelingenleer.

Is het echt zo dat Christus het *aardse* koninkrijk van David heeft aangeboden aan het joodse volk, wat zij hebben geweigerd? Johannes de Doper en Christus zelf hebben de nabije komst van het koninkrijk aangekondigd als een gebeurtenis die alleen van God afhangt en die schifting gaat maken binnen het volk. Bovendien zegt Christus in Matteüs 12:28 dat, wanneer Hij boze geesten uitdrijft, het koninkrijk van God over de mensen gekomen is! Daar komt bij dat het koninkrijk zich juist helemaal niet presenteert zoals de Joden het hadden gedacht (Luc. 17:20v), maar juist op een manier die aanstoot geeft (Mat. 11:5-6). Niet de Joden weigerden; zij waren het juist die een *aardse* koning Jezus wilden in Jeruzalem (Mat. 21:9), maar Hij heeft het hun geweigerd (Joh. 6:15). En wat betreft het overhevelen van het aardse koninkrijk naar een duizendjarig rijk, Lucas 10:11 laat juist het tegenovergestelde zien van zo'n overheveling. Wanneer de apostelen in een stad komen waarin ze niet worden ontvangen, moeten ze het stof van hun voeten wassen en zeggen: '...doch, weet dit, dat het koninkrijk nabij gekomen is.'

Dan hebben we het nog niet eens gehad over de eenheid van de Schrift (Joh. 10:35), de eenheid van de Openbaring, de eenheid van Gods volk (Rom. 3:30; 10:12-13; Gal. 3:20-21; Heb. 11:40; Ef. 2:13-18), de eenheid van Gods heil, ondanks alle onderscheid die er ook zeker is tussen Jood en Griek. Christus mag niet gescheurd worden. Wanneer Hij terugkomt in heerlijkheid, zal Hij *alle* volken voor Zich vergaderen (Mat. 25:31-34; Op. 7:9-10)!

De laatste bazuin

Maar hoe zit het nu met de laatste bazuin? Die klinkt toch luid en helder in de Schrift? Zeker, maar anders dan in de boekenserie: geen verborgen opname van gelovigen wereldwijd.

1. De bazuin klinkt in Matteüs 24:31 niet *voor*, maar *na* de verdrukking: 'En Hij zal zijn engelen uitzenden met luid bazuingeschal en zij zullen zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier windstreken...' Er blijkt ook geen sprake te zijn van een geheime opname. Jezus waarschuwt zijn volgelingen juist die zullen zeggen: het is hier en daar (Mat. 24:25-27). 'Maar geloof hen niet, want de Zoon van de mens komt zoals de bliksem komt van het oosten en licht tot het westen.' Hier geen geëvacueerde heiligen, maar gedesillusioneerde gelovigen, die hun Redder verwachten en dachten al gehaald te worden.
2. Hoeveel bazuinen volgen er op de *laatste* bazuin? Geen enkele! En de zeven bazuinen die de grote verdrukking inluiden, zijn dan al geweest. Paulus leert in 1 Korintiërs 15:51-52 dat allen niet zullen ontslapen als Christus komt, maar als de laatste bazuin klinkt, zullen we veranderen in een ondeelbaar ogenblik. Want de bazuin zal klinken, en de doden zullen onvergankelijk opgewekt worden, en wij zullen veranderd worden. De opname begint bij het geluid van de *laatste* bazuin. Eerst zal Christus opstaan, vervolgens die van Christus zijn in zijn toekomst. En daarna zal het einde zijn, wanneer Hij het koninkrijk aan zijn Vader heeft overgegeven.
3. En tenslotte 1 Tessalonicenzen 4:14-17. De gemeente in Tessalonica leeft in gespannen verwachting van Christus' wederkomst. Wat zal er gebeuren met de gelovigen die sterven voor zijn tweede komst? Paulus stelt hen gerust: God zal *alle* gelovigen samenbrengen. Wie in Christus gestorven zijn, worden eerst in dit leven teruggeplaatst en verenigd met de achtergeblevenen! Christus' komst is ook helemaal niet verborgen, maar publiek. Het bazuingeluid onderstreept het openbare karakter. De gelovigen worden niet stiekem weggehaald in een geheime evacuatie.

Maar Christus wordt openlijk als een vorst onthaald en met gejuich binnengehaald. 'Wanneer bij zijn komst vanuit de hemel een ruimtelijke beweging plaatsvindt van boven naar beneden, wordt een delegatie van gelovige mensen Hem een eindweegs tegemoet gevoerd van beneden naar boven. Niet een- maar tweerichtingsverkeer tussen hemel en aarde!' (P.H.R. van Houwelingen, TESSALONICENZEN, VOORTGEZET BASISONDERWIJS, p. 141). De gemeente wordt niet uit de wereld weggenomen, terwijl ondertussen de geschiedenis verder gaat. Maar hier klinkt de *laatste* bazuin, die het einde van de geschiedenis inluidt, en het begin van een eeuwige toekomst met Christus.

Geen escape

Hoe zou het toch komen dat deze boekenserie zo populair is? We noemen de spanning, de toekomst, de samenbinding van gelovigen. Hopelijk niet hierom, dat westerse christenen er niet aan moeten denken dat ze in de verdrukking komen en moeten lijden of zelfs sterven voor hun geloof. De verborgen opname is een escape, een ontsnapping aan het offer, de vervolging, het lijden. Wordt christenen de verdrukking bespaard? Petrus ontkent het in alle toonaarden in zijn brief. En veel christenen kunnen vandaag ervan getuigen. Maar het gebed van de Here Jezus getuigt er ook van: 'Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart voor de boze' (Joh. 17:15). Per slot van rekening is het boek Openbaring juist geschreven om Christus' gemeente te bemoedigen in tijden van vervolging en verdrukking. De zeven bazuinen van de grote verdrukking klinken de laatste eeuwen door!

De aandacht voor de *laatste* bazuin is terecht. Laat de verwachting maar gespannen worden (Ps. 89:7 ber.). Niet van een toekomstscenario, maar van Christus zelf die op ons toekomt. Want de toekomst is van Hem.

- Uitvoeriger schreef ik over het dispensationalisme in het artikel 'Gods dubbele opzet, de slagader van het dispensationalisme', in: ALMANAK FQI, Kampen, 1988, p. 169-189.
- Prominente dispensationalisten in Amerika zijn J.V. Walvoord en H. Lindsey. In Nederland W. J.

Ouweneel (ISRAËL EN DE KERK, OFTEWEL: EEN OF TWEE VOLKEN VAN GOD? CONFRONTATIE VAN DE VERBONDSLEER EN DE BEDELINGENLEER, 1991), H.P. Medema en J.G. Fijnvandraat (DE KERK ONDER DE LOEP, 1979). Bekend en over heel de wereld verspreid is THE (NEW) SCOFIELD REFERENCE

BIBLE, een Bijbel met aantekeningen, die onder dispensationalisten veel gezag heeft.

- Van LaHaye en Jenkins verscheen ook een uiteenzetting van de visie die ten grondslag ligt aan de romans. Deze is verschenen onder de titel HET EINDE DER TIJDEN, Kampen,

Kok, 2000.

- Wie op internet te rade wil gaan: besprekingen vanuit presbyteriaanse hoek: www.mission-presbytery.org/LeftBehind.html; beschrijving van achterliggende visie Tim LaHaye: www.timlahaye.com.